

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงสภาพและการดำเนินงานห้องสมุดของวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในด้านการบริหาร งานบริการ และงานเทคนิค โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานห้องสมุดวัด พ.ศ.2511 และเพื่อศึกษาถึงปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบดำเนินงานห้องสมุดวัด เพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้รับผิดชอบห้องสมุดวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือวัดละ 1 คน แต่เนื่องจากภาคนี้มีวัดเป็นจำนวนถึง 16,028 แห่ง (กรมการศาสนา 2528: 7) ซึ่งมากเกินไปที่จะนำมาเป็นประชากรในการวิจัยนี้ได้ทั้งหมด จึงต้องใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในขั้นต้นพิจารณาขนาดของห้องสมุดวัดตามเกณฑ์การแบ่งขนาดของห้องสมุดประจำวัดของกรมการศาสนา พ.ศ.2511 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ห้องสมุดวัดขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และห้องสมุดของวัดทั่วไป ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนดขนาดของห้องสมุดโดยกำหนดจากจำนวนภิกษุสามเณรในวัดนั้น แต่เมื่อปฏิบัติจริงปรากฏว่ามีข้อจำกัดจากการที่พระภิกษุสามเณรอยู่ไม่เป็นปกติ คือมีการโยกย้ายไปจำพรรษาที่วัดหรือสำนักแห่งอื่น มีการบวชและสึกตามพรรษา ทำให้นับจำนวนได้ไม่เต็มที่แน่นอน จึงได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคำแนะนำของหัวหน้าฝ่ายปริยัติศึกษา กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา ซึ่งให้จัดกลุ่มห้องสมุดวัดโดยศึกษาจากบัญชีรายชื่อวัดในงานพัฒนาการศาสนศึกษา โครงการอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมทั่วไปและตัวอย่าง เนื่องจากในบัญชีนี้ได้รวบรวมรายชื่อวัดที่เหมาะสมได้รับการอุดหนุนทางการเงินประจำปีเพื่อส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร โดยกำหนดแยกเป็น 4 ขนาด

วัดขนาดใหญ่	ได้แก่ วัดซึ่งได้รับการอุดหนุนตั้งแต่ 3,600 บาทขึ้นไป
วัดขนาดกลาง	ได้แก่ วัดซึ่งได้รับการอุดหนุนระหว่าง 2,100 - 3,500 บาท
วัดขนาดเล็ก	ได้แก่ วัดซึ่งได้รับการอุดหนุนระหว่าง 1,600 - 2,000 บาท
วัดทั่วไป	ได้แก่ วัดซึ่งได้รับการอุดหนุนต่ำกว่า 1,600 บาท

ดังนั้นจึงจัดกลุ่มขนาดของห้องสมุดวัดเป็น 4 ขนาด คือ

1. ห้องสมุดขนาดใหญ่ อยู่ในวัดขนาดใหญ่ มี 30 แห่ง นำมาเป็นประชากรทั้งหมด
2. ห้องสมุดขนาดกลาง อยู่ในวัดขนาดกลาง มี 23 แห่ง นำมาเป็นประชากรทั้งหมด
3. ห้องสมุดขนาดเล็ก อยู่ในวัดขนาดเล็ก มี 218 แห่ง ใช้วิธีเลือกโดยสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับสลากมาจังหวัดละ 3 แห่ง จึงได้กลุ่มตัวอย่าง 51 แห่ง
4. ห้องสมุดที่ไม่ได้ขนาด ตั้งอยู่ในวัดทั่วไป มี 2,134 แห่ง ใช้วิธีเลือกโดยสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายมาจังหวัดละ 3 แห่ง จึงได้กลุ่มตัวอย่าง 51 แห่ง

ด้วยวิธีการเช่นนี้จึงได้กลุ่มตัวอย่างห้องสมุดวัด 155 แห่ง หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดวัด 155 คน หลังจากนั้นได้ส่งแบบสำรวจถึงเจ้าคณะจังหวัด 34 แห่ง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอทราบสถานที่ตั้งที่แน่นอนของวัดซึ่ง เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการจัดส่งแบบสอบถามต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานห้องสมุดวัด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นการให้เติมคำและเลือกตอบ มีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ฐานะการรับผิดชอบในห้องสมุด อายุ พรรษา คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการทำงานห้องสมุด และประสบการณ์การประชุมอบรมด้านห้องสมุด

ตอนที่ 2 รายละเอียดสภาพและการดำเนินงานห้องสมุดวัดในด้านการบริหารงาน บริการและงานเทคนิค

ตอนที่ 3 ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงาน
ห้องสมุดวัดในด้านการบริหาร งานบริการ และงานเทคนิค

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเกณฑ์มาตรฐานห้องสมุดประจำวัด (พ.ศ.2511) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ค.)
2. ศึกษาสภาพและการดำเนินงานห้องสมุดประจำวัดจากเอกสารประเภทต่าง ๆ
และการไปศึกษาสังเกตการณ์ด้วยตนเอง เป็นบางแห่ง
3. สร้างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามไปทดสอบกับวัดขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นสำหรับการนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ส่งถึงเจ้าอาวาสของวัดเพื่อ
ขอความร่วมมือให้ดำเนินการให้เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานห้องสมุดของวัดได้ตอบแบบสอบถามและ
สอดซองปิดแสตมป์ให้ส่งคืน จัดส่งแบบสอบถามในเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2530 กำหนดรับคืน
ภายใน 30 วัน ในการนี้ผู้วิจัยได้ไปศึกษาและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง เป็นบางส่วน

เมื่อครบกำหนดการรับแบบสอบถามแล้วปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับมาประมาณร้อยละ
70 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากห้องสมุดวัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างหลายแห่งอยู่ในชนบท เช่น อยู่ในหมู่บ้าน
อยู่ในตำบล เป็นต้น เป็นผลทำให้ได้รับแบบสอบถามล่าช้าและอาจมีการสูญหาย ผู้วิจัยจึงได้ส่ง
แบบสอบถามไปอีกรั้งหนึ่ง และเลื่อนกำหนดการรับแบบสอบถามออกไปอีก 30 วัน จนถึงสิ้นเดือน
สิงหาคม รวมเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน ทำให้ได้รับแบบสอบถามเพิ่มขึ้นมาอีก
รวมทั้งสิ้น 132 ฉบับ หรือคิดเป็นร้อยละ 85.16

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบให้เลือกตอบเฉพาะข้อที่ตรงกับ
ความเป็นจริง นำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละโดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

$$P = \text{ค่าอัตราส่วนร้อย}$$

$$f = \text{จำนวนคนที่ตอบปัญหาข้อนั้น ๆ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

สำหรับข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับระดับของปัญหาและระดับของความต้องการในการดำเนินงานห้องสมุดวัดค้ำต่าง ๆ นั้น นำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธีประเมินค่า โดยคำนวณหาค่ามัธยิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคำตอบแต่ละรายการด้วยวิธีการดังนี้ .

1. แจกแจงความถี่ของคำตอบทุกข้อของแบบสอบถามทุกฉบับ
2. ดูความถี่ของแต่ละช่องด้วยน้ำหนักของคะแนนประจำช่องซึ่งกำหนดไว้ คือ

$$\text{มากที่สุด} = 5$$

$$\text{มาก} = 4$$

$$\text{ปานกลาง} = 3$$

$$\text{น้อย} = 2$$

$$\text{น้อยที่สุด} = 1$$

3. หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของแต่ละข้อโดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ}$$

$$f = \text{ความถี่ของคำตอบ}$$

$$X = \text{คะแนนหรือน้ำหนักประจำช่อง}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

4. แปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบแต่ละข้อโดยกำหนดให้

$$4.60 - 5.00 = \text{มากที่สุด}$$

$$3.60 - 4.59 = \text{มาก}$$

$$2.60 - 3.59 = \text{ปานกลาง}$$

$$1.60 - 2.59 = \text{น้อย}$$

$$1.00 - 1.59 = \text{น้อยที่สุด}$$

5. หาค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าตอบแต่ละข้อโดยใช้สูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left(\frac{\sum fX}{N}\right)^2}$$

$$S.D. = \text{ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของค่าตอบแต่ละข้อ}$$

$$f = \text{ความถี่}$$

$$X = \text{คะแนนหรือน้ำหนักประจำข้อ}$$

$$N = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด}$$

เสร็จแล้วนำตัวเลขที่ได้มาจัดทำตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตกว้างและกลุ่มตัวอย่างอยู่ในการคมนาคมไม่สะดวก ทำให้การเก็บข้อมูลทั้งด้านการเดินทางไปด้วยตัวเองและการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์มีความล่าช้ากว่าที่ควร และได้รับแบบสอบถามไม่ครบถ้วน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย